

Prof. dr Saša MIJALKOVIĆ,
Krim-pol. akademija, Beograd
Mr Goran AMIDŽIĆ,
VŠUP, Banja Luka
Prof. dr Dane SUBOŠIĆ,
Krim-pol, akademija, Beograd

Pregledni članak
UDK: 351.862.4(497.11) ; 343.85(497.11)
Primljeno: 18. novembra 2011. god.

KRIMINALISTIČKO-OBAVEŠTAJNA SLUŽBA U REPUBLICI SRBIJI – KRIVIČNOPROCESNI I BEZBEDNOSNI ASPEKTI¹

Angažovanje policije na poslovima sprečavanja i suzbijanja teških oblika kriminala u Republici Srbiji vremenom je postalo nedovoljno s obzirom na „internacionalizaciju i modernizaciju“ savremenih kriminalaca. S tim u vezi, primetno je da obaveštajne i bezbednosne službe, između ostalih, dobijaju i zadatke suprotstavljanja posebno teškim oblicima kriminala. Takav trend primetan je i u reformi nacionalnog sistema bezbednosti Republike Srbije, u kome uveliko deluju „novi subjekti“, kao što su: Služba za borbu protiv organizovanog kriminala, Služba za borbu protiv visokotehnološkog kriminala, Služba za suzbijanje ratnih zločina, Uprava za sprečavanje pranja novca i Agencija za borbu protiv korupcije.

Ključne reči: teški oblici kriminala, obaveštajna delatnost, služba bezbednosti, kriminalističko-obaveštajna služba, nacionalna bezbednost.

¹ Ovaj rad je rezultat realizovanja naučnoistraživačkog projekta pod nazivom Razvoj institucionalnih kapaciteta, standarda i procedura za suprotstavljanje organizovanom kriminalu i terorizmu u uslovima međunarodnih integracija. Projekat finansira ministarstvo nadležno za nauku u Republici Srbiji (br. 179045), a realizuje Kriminalističko-policijska akademija u Beogradu (2011–2014). Rukovodilac projekta je prof. dr Saša Mijalković.

1. Uvod

Kriminalističko-obaveštajna služba je savremeni odgovor država na aktuelnu i potencijalnu bezbednosnu stvarnost koju karakteriše porast organizovanog, visokotehnološkog, privredno-finansijskog i sličnih vidova izuzetno društveno-opasnih vidova kriminala, kao što su ratni zločini. Stoga se ovakva služba bezbednosti s pravom naziva još i *službom za suzbijanje teških oblika kriminala*, pa čak i *protivkriminalnom službom bezbednosti* (Mijalkovski, 2009: 154). Reč je o novom organu državne uprave koji je, u suštini, tradicionalni organ javne bezbednosti koji primenjuje izvesne metode obaveštajne službe, odnosno o obaveštajnim službama koje dobijaju nove nadležnosti tradicionalnog sektora javne bezbednosti. U tom smislu, neophodno je najpre definisati obaveštajnu aktivnost, obaveštajnu službu i bezbednosno-obaveštajni sistem.

Obaveštajna aktivnost (u širem smislu) je najširi pojam koji obuhvata ukupnu delatnost obaveštajnih institucija obaveštajne, subverzivne i bezbednosne prirode. Svrha obaveštajne aktivnosti obaveštajne službe (u užem smislu) je dolaženje do specifičnih poverljivih informacija, koje su od značaja za očuvanje postojećeg poretka vlasti ili za njegovu zaštitu, odnosno za realizaciju ostalih strateških interesa države ili drugog odgovarajućeg entiteta. Istovremeno, obaveštajnom delatnošću bave se i subjekti koji nisu obaveštajne službe (npr. pojedini subjekti nedržavnog sektora bezbednosti, diplomatski organi itd.) (Milošević, 2001: 6-8). S druge strane, *subverzivna delatnost* je skup aktivnosti kojima se podriva (destabilizuje) protivnička država i dovodi do promene njenog ustrojstva, odnosno društveno-političkog i ustavnog poretka, ili poretka vlasti (vlade). Najzad, *bezbednosna delatnost* je skup aktivnosti i mera koje su usmerene ka sprečavanju i suzbijanju: obaveštajne i subverzivne delatnosti stranih obaveštajnih službi; ugrožavajuće delatnosti čiji su nosioci unutrašnji ekstremisti i pripadnici ekstremne političke emigracije; unutrašnjeg i međunarodnog terorizma; ugrožavanja nosilaca najviših državnih funkcija i najtežih oblika privrednog, finansijskog i organizovanog imovinskog kriminaliteta (Mijalković, 2009a: 260-271).

Obaveštajna služba je specijalizovana organizacija državnog aparata koja, specifičnim metodima i sredstvima, sprovodi obaveštajne, bezbednosne, subverzivne i druge aktivnosti, s ciljem zaštite unutrašnje i spoljne bezbednosti i realizacije strateških ciljeva sopstvene države, kao i zaštite interesa same te službe. U užem smislu, reč je o informativnoj službi koja prikuplja obaveštajne informacije i podatke. U širem smislu, podrazumeva i *službu bezbednosti*, tj. specijalizovanu instituciju državne uprave koja sprovodi navedene vidove bezbednosne delatnosti. Konkretnije, *služba bezbednosti je specijalizovana institucija državne uprave koja deluje na otkrivanju, sprečavanju i suzbijanju aktivnosti koje ugrožavaju postojeće državno i društveno uređenje, i to kako od unutrašnjih političkih protivnika koji deluju sa protivustavnih pozicija, tako i od najtežih oblika unutrašnjeg i transna-*

cionalnog kriminala, ali i od obaveštajnih i subverzivnih aktivnosti stranih država, odnosno njihovih specijalizovanih ustanova, službi i saradnika (Mijalković, Milošević, 2011: 319).

Reč je o *specijalizovanim unutrašnjim obaveštajnim službama*. U praksi se izraz „služba bezbednosti“ tradicionalno koristi i u znatno širem smislu, pa se njime označavaju i pojedine specijalizovane službe javne bezbednosti. Analogno navedenim vidovima bezbednosne delatnosti, službe bezbednosti mogu da budu:

- *kontraobaveštajna služba, posebno služba za kontrašpijunažu;*
- *služba za zaštitu ustavnog poretka;*
- *protivteroristička obaveštajna služba;*
- *služba obezbeđenja ličnosti i objekata i*
- *kriminalističko-obaveštajna služba.*

Najzad, bezbednosno-obaveštajni sistem zemlje je organizaciona i funkcionalna celina svih obaveštajnih institucija koje neposredno prikupljaju obaveštajne podatke (tzv. *obaveštajna zajednica*) i sprovode druge aktivnosti kojima se ostvaruju informativna, zaštitna i koordinirajuća funkcija u nacionalnom sistemu bezbednosti. Reč je o jedinstvenom sistemu obaveštajnih aktivnosti koje obavljaju pojedine organizacije, ustanove i službe na svim nivoima, s jedinstvenim ciljem zaštite temeljnih i opštih društvenih vrednosti (Milošević, 2001: 6).

Predmet ovog rada su samo kriminalističko-obaveštajne službe u Republici Srbiji, kao specijalizovani subjekti nacionalnog sistema bezbednosti koji obavljaju poslove, odnosno primenjuju mere, radnje i sredstva kojima vitalne nacionalne vrednosti i interese štite od ugrožavanja posebno teškim oblicima privrednog, finansijskog, visokotehnološkog, imovinskog kriminala i zločina protiv čovečnosti, dobara i vrednosti zaštićenih međunarodnim pravom.

2. Pojam kriminalističko-obaveštajne službe

Načelno, *kriminalističko-obaveštajna služba* je specijalizovani subjekt nacionalnog sistema bezbednosti koji kombinovanom primenom tradicionalnih kriminalističkih i obaveštajnih metoda sistematski prikuplja, obrađuje i analizira obaveštajna saznanja od značaja za identifikovanje kriminalnih grupacija i pojedina čije je delovanje velike društvene opasnosti, procenjuje trendove teških oblika kriminala, projektuje operativne i istražne mere i aktivnosti za razotkrivanje, presecanje i dokazivanje kriminalnog delovanja i u najvećoj meri ih i sprovodi (Mijalković, 2009b: 523-524). U nadležnosti ovakvih službi je suzbijanje teških oblika kriminala (organizovani kriminal, ratni zločini, kriminal u sferi privredno-finansijskog poslovanja, visokotehnološki kriminal, korupcija i sl.).

Više navedenih službi (ali i drugih subjekata bezbednosti koji sprovode izvesne kriminalističko-obaveštajne aktivnosti) koje su povezane u izvesnu

nacionalnu „obaveštajnu mrežu“, čine *kriminalističko-obaveštajni sistem*. U okviru njega je razvijen režim razmene podataka, u okviru kojeg je omogućen pristup bazama podataka svim članovima mreže. Istovremeno, olakšana je koordinacija i združeno delovanje više službi u rešavanju konkretnih bezbednosnih problema.

Zahtevi za visokim stepenom efikasnosti uslovljeni su potrebom za besprekornim funkcionisanjem nacionalnog kriminalističko-obaveštajnog modela na najmanje tri nivoa: na *lokalnom*, gde se prikupljaju obaveštajne informacije (stvaraju rezultati zbog kojih te službe i postoje) o etiološkim, fenomenološkim, viktimološkim i posledičnim aspektima teških oblika kriminala i o efektima preventivno-represivnih mera sistema bezbednosti, na osnovu kojih se usmeravaju dalje preventivne i represivne aktivnosti; na *nacionalnom*, stvaranjem informacione osnove za donošenje strategijskih odluka u suprotstavljanju ovim pojavama (dakle, odluka koje se odnose na ceo bezbednosni sistem u sociološkom smislu, računajući i njegovo okruženje) i na *nadnacionalnom*, sprovođenjem obaveštajno-kriminalističkih operacija preventivnog i represivnog karaktera, u saradnji sa službama bezbednosti drugih zemalja (operacije, kao najviši organizacioni oblik anagažovanja razmatranih službi).

Kriminalističko-obaveštajne mere i aktivnosti koje preduzimaju službe za suzbijanje teških oblika kriminala mogu da imaju pretežno obaveštajni (usmerene preveshodno ka prikupljanju obaveštajnih informacija) ili pretežno kriminalistički karakter (usmerene ka preventivnom i represivnom delovanju na osnovu prikupljenih obaveštajnih podataka i saznanja).

3. Funkcionalna analiza kriminalističko-obaveštajnih službi

Nesporno je da je informativna, odnosno obaveštajna delatnost baza – polazni nivo preventivnog i represivnog kriminalističkog delovanja. S tim u vezi, priroda i sadržaj obaveštajnih informacija uslovljeni su potrebama korisnika obaveštajnih podataka. Tako je *cilj* prikupljanja obaveštajnih indicija i podataka zapravo dobijanje obaveštajnih informacija o etiološkoj, fenomenološkoj, viktimološkoj i posledičnoj dimenziji teških oblika kriminala, na osnovu kojih će se projektovati, planirati i realizovati mere njihove prevencije i suzbijanja. Znači, tradicionalni obaveštajni rad je osnova savremene kriminalističke represije, koja se delom sprovodi tradicionalnim metodama obaveštajnih službi (Grupa autora, 2004: 2-3).

Analiza stanja i procena trendova oblika teškog kriminala zahteva komplementarnu primenu više *metoda* prikupljanja obaveštajnih saznanja, a pre svega:

- *metod neposredne opservacije* pripadnika službi bezbednosti;
- *prikupljanje informacija od informanata* (građani, poznaničke, prijateljske i rodbinske veze koje po mestu stanovanja, zaposlenja i kretanja dolaze do informacija o teškim oblicima kriminala);

- *prikupljanje informacija od identifikovanih žrtava* teških oblika kriminala;
- *agenturni metod* (vrbovanje pripadnika kriminalne grupe ili drugih lica iz kriminalne sredine da duže vreme i potajno pružaju poverljive informacije od značaja za sprečavanje, otkrivanje i dokazivanje krivičnih dela i učinilaca. Postoje dve kategorije tzv. *informatora: pouzdanici (garanti)*, koji su po pravilu neporočna lica koja duže vreme iz kriminalne sredine dostavljaju informacije policiji uz izvesnu novčanu naknadu i *vigilanti*, koji pripadaju kriminalnoj sredini, vrše krivična dela i istovremeno obaveštavaju policiju o aktivnostima svojih kriminalnih saradnika (Simonović, 2004: 24-27);
- *metod infiltracije pripadnika službe bezbednosti u kriminalnu sredinu* (angažovanjem tzv. *agenta provokatora*, koji s ciljem hapšenja izvršilaca krivičnih dela stupa sa njima u kontakt predstavljajući se kao kriminalac, radi navodnog zajedničkog kriminalnog delovanja i tzv. *prikrivenog policijskog izviđača*, ubačenog u kriminalnu grupu radi otkrivanja i dokazivanja krivičnih dela i odgovornosti učinilaca (Simonović, 2004: 24-27). Međutim, navedeni autor tzv. *agenta provokatora* i *prikrivenog policijskog izviđača* smatra informatorima. Pri tome, *prikriveni policijski rad (undercover policing)* deli se na tzv. *lake infiltracije (light cover)* i *duboke infiltracije (deep cover)*. U prvom slučaju operacija traje do šest meseci, a ugrađeni policajac ne boravi konstantno u kriminalnoj sredini, dok je u drugom slučaju operacija dugotrajnija, a prisustvo policajca stalno. Pripadnik policije ugrađen u kriminalnu sredinu deluje kao „*prikriveni policijski istražitelj*“ ili kao „*tajni agent*“ (*undercover agent*), pa i kao *agent provokator*, a njegova delatnost je u većini slučajeva validna s aspekta krivičnoprocesnog prava (Milošević, 2001: 125);
- *metod isledivanja* nosilaca kriminalne delatnosti koji direktno ili indirektno učestvuju u organizovanju i izvršenju teških oblika kriminala, kao i lica iz kriminalne sredine koja o tome imaju saznanja;
- *metod tehničke opservacije* elektronskim uređajima i sredstvima za statično i pokretno audio, vizuelno i audio-vizuelno nadgledanje i snimanje;
- *metod* (policijske, obaveštajne, sudske i dr.) *saradnje sa subjektima bezbednosti drugih zemalja* i
- *metod analize sadržaja programa sredstava javnog informisanja* (čiji sadržaji mogu da budu usmeravajućeg karaktera, naročito ukoliko su plod istraživačkog novinarstva) i drugi (Mijalković, Bošković, 2009: 201-213).

Pre operacionalizacije ovih navoda, neophodno je naglasiti to da danas, u mnogim zemljama, postoje procedure koje se primenjuju za suzbijanje i dokazivanje posebno teških krivičnih dela, kada je uz povećanje efikasnosti istražnih organa i redukcije vremena za obezbeđenje dokaza, neophodna i upotreba podataka do kojih se dolazi primenom raznih tzv. specijalnih istražnih metoda. Reč

je o raznim vidovima elektronskog monitoringa, tajnih agenata, kontrolisanih isporuka, iskaza svedoka-saradnika i drugih metoda.

Očigledno je da su specijalne metode „najdoraslije“ savremenom zločinu, njegovim karakteristikama, perfidnosti i sofisticiranosti. Njima je moguće obezbediti dokaze i u krivičnim stvarima koje su posebno kompleksne, kada su tradicionalne istražne tehnike „nemoćne“, efikasnost istražnih organa dovedena u pitanje, kada je neophodno redukovati vreme potrebno za obezbeđenje valjanih i podobnih dokaza i kada su za to neophodne informacije (obaveštenja, saznanja) do kojih se dolazi primenom raznih vidova elektronskog monitoringa, tajnih agenata, kontrolisanih isporuka, iskaza svedoka-saradnika i drugih metoda.

Formalnoppravno, ovi metodi imaju značaj dokaznih radnji i koriste se u otkrivanju i dokazivanju izvršenih, ali i sprečavanju planiranih, teških krivičnih dela, u slučajevima kada je primena drugih mera i radnji neefikasna. Utisak je da se zadovoljavajuća zakonska regulativa u ovoj oblasti još uvek traži, na šta ukazuju česte izmene zakona o krivičnoj proceduri u svim zemljama bivše Jugoslavije. Jedan od presudnijih razloga svakako je i večita „dilema pretežnosti“ na relaciji efikasna kontrola teškog kriminala – slobode i prava građana u koje se zadire primenom specijalnih istražnih metoda. U tom smislu, u Srbiji je posle 2000. godine doneto nekoliko zakonika o krivičnom postupku koji su više puta menjani i dopunjavani. Svaki od njih predviđao je tzv. specijalne istražne metode.

Specijalne istražne metode se, uslovno, mogu shvatiti u:

- *užem smislu*, koji obuhvata sledeće istražne, kriminalističko-taktičke i tehničke mere i radnje:
 - nadzor i snimanje telefonskih i drugih razgovora, odnosno komunikacija koje se obavljaju posredstvom tehničkih uređaja na daljinu;
 - nadzor i snimanje neposredne verbalne komunikacije, ozvučenjem prostorija ili lica;
 - optički nadzor lica i prostorija;
 - elektronsko pozicioniranje lica i objekata;
 - kontrolisana (nadzirana) isporuka predmeta krivičnih dela;
 - angažovanje informatora, najčešće lica iz kriminalne sredine;
 - angažovanje prikriivenih islednika, odnosno tajnih agenata,
 - realizacija simulovanih (pseudo) poslova, odnosno usluga;
 - kompjutersko (automatsko) pretraživanje, upoređivanje i analiziranje podataka i u
- *širem kontekstu* koji, pored navedenih, obuhvata i neke specifične metode dokaznog, odnosno krivičnoprocesnog prava, i to:
 - uvid i kontrolu stanja poslovnih i ličnih računa i novčanih transakcija određenog lica;
 - institut svedoka saradnika (kruskog svedoka) i
 - institut zaštićenog svedoka.

Sa sigurnošću se može reći da se danas ne osporava opravdanost postojanja i primene specijalnih istražnih metoda u suprotstavljanju savremenim složenim, perfidnim i izuzetno opasnim kriminalnim formama. Naprotiv, sa pojačanom frekventnošću i intenzitetom terorističkih napada u svetu, kao i sa eskalacijom raznih oblika organizovanog kriminala i korupcije, evidentno je širenje upotrebe ovakvih istražnih tehnika u praksi, odnosno zahteva za njihovim uvođenjem u krivičnu proceduru. Dobar primer su aktivnosti koje je preduzela britanska vlada, kao i Evropska unija uopšte, nakon terorističkih napada u Londonu, u drugoj polovini 2005. godine. Takođe, Rezolucija koja je doneta na XVII Kongresu Međunarodnog udruženja za krivično pravo u Pekingu 2005. godine propisuje da nacionalni zakoni treba da predvide odgovarajuće metode za istragu korupcije i drugih teških krivičnih dela, koje u najozbiljnijim slučajevima obuhvataju tajne istrage i prisluškivanje razgovora (Bejatović, 2005: 73).

U pogledu međunarodnopravnog osnova specijalnih istražnih metoda, pre svega treba pomenuti dve konvencije Ujedinjenih nacija, od kojih je prva doneta 1988. a druga 2000. godine. *Konvencija Ujedinjenih nacija protiv nezakonitog prometa opojnih droga i psihotropnih supstanci* je prvi međunarodni dokument koji je predvideo jednu od specijalnih istražnih radnji. Naime, članom 11. je definisana tehnika kontrolisane isporuke (na međunarodnom nivou), kao i mehanizmi njene realizacije. Na neophodnost primene posebnih istražnih mera u suprotstavljanju organizovanom kriminalu, ukazano je i *Konvencijom Ujedinjenih nacija protiv transnacionalnog organizovanog kriminala*. Naime, članom 20. (*Posebne istražne tehnike*) ističe se da države potpisnice treba da preduzmu potrebne mere kako bi omogućile ispravnu primenu kontrolisanih isporuka i drugih posebnih istražnih tehnika, poput elektronskih i drugih oblika kontrole i operacija otkrivanja od strane nadležnih vlasti. Zaista, u savremenim okolnostima može se reći da ne postoji država u svetu koja u svom zakonodavstvu ne predviđa neku od specijalnih istražnih metoda (Marinković i Mijalković, 2010: 392-393).

Primenom specijalnih istražnih metoda dobijaju se dragocene obaveštajne informacije, ali i dokazi o izvršenim krivičnim delima. Znači, kriminalističko-obaveštajni rad je danas strogo zakonski formalizovan i ima procesni-dokazni značaj.

Obaveštajna saznanja koja su stečena primenom navedenih metoda mogu da imaju *strateški* značaj (o opštim obeležjima pojava na nacionalnom nivou, uključujući i transnacionalni kriminal) i *operativni* značaj (konkretne informacije o konkretnim slučajevima teških oblika kriminala). Zavisno od toga, one i postaju predmet strateških ili operativnih analiza, odnosno osnova strateških ili operativnih prognoza.

Da bi obaveštajne informacije bile pretočene u smislene i tačne obaveštajne podatke, one se kroz tzv. *obaveštajni ciklus* klasifikuju, procenjuju, analiziraju, interpretiraju, objedinjuju i u formi završnih obaveštajnih dokumenata (informacije, izveštaji, statistički pregledi trendova pojava, bilteni i sl.) dostavljaju korisnici-

ma. Obaveštajni podaci unose se i u određene operativne kriminalističke evidencije, opšte ili specijalizovane baze podataka.

Viši nivo kriminalističko-obaveštajne analitike jesu *analitičko-statistička istraživanja*, tj. *dalja obrada obaveštajnih podataka kroz izvesne procese empirijskog naučno-istraživačkog rada*. Sprovode ih specijalizovane jedinice za analitiku i naučna istraživanja, što podrazumeva angažovanje timova od pojedinaca određenog stručnog profila, stepena obrazovanja, radnog iskustva i intelektualnih sposobnosti. Osim toga, u radu se koriste razni naučni metodi, pretežno iz domena metodologije naučnog istraživanja društvenih nauka i savremena tehnička i tehnološka dostignuća automatske obrade podataka – informatike.²

Obaveštajna analitičko-statistička istraživanja usmeravaju se u najmanje dva pravca: *prvo*, ka kvantitativnoj i kvalitativnoj analizi trendova teških oblika kriminala i određenih njihovih elemenata na mikro i makro planu, radi utvrđivanja zakonitosti u njihovom nastanku, manifestaciji i posledicama (prvenstveno modus operandi i indicija koje ukazuju na pripremu, izvršenje i posledice ovih krivična dela), koncipiranja i praktičnog sprovođenja preventivne i represivne delatnosti i *drugo*, ka analizi optimalnosti organizacionih i funkcionalnih rešenja subjekata bezbednosti za adekvatan odgovor na aktuelne i potencijalne bezbednosne probleme (adekvatnost postojeće legislative, kadrova, organizacionih rešenja, finansija, materijalno-tehničke opremljenosti i sl.).

Rezultati analitičko-statističkih istraživanja predstavljaju se najčešće u obliku *analitičkih studija* sa mnoštvom tabelarnih, grafičkih, dijagramskih, kartografskih i sličnih prikaza. Odlikuju se visokim nivoom naučnog i stručnog znanja, po čemu se razlikuju od primarnih, završnih obaveštajnih dokumenata. Međutim, njihova slaba strana je zasnovanost na otkrivenim pojavama ugrožavanja bezbednosti, odnosno zanemarivanje tzv. *tamne brojke* kriminaliteta.

Analitičke studije su jedan od osnova kreiranja politike suprotstavljanja pojedinim vidovima teških oblika kriminala. U tom smislu, „posrednici“ između rezultata analitičkih studija i kreiranja bezbednosne i kriminalne politike svakako su bezbednosno procenjivanje i kriminalističko prognoziranje.

Bezbednosno procenjivanje je analitičko-sintetički postupak analiziranja budućeg stanja i trendova oblika teškog kriminala čije sprečavanje i suzbijanje je u njihovoj nadležnosti, s jedne strane, kao i o efikasnosti kriminalističko-obaveštajnih službi u njihovoj prevenciji i suzbijanju, s druge strane. Na *strateškom nivou* (makro nivo organizacije), visokim rukovodiocima sistema bezbednosti daju se parametri za donošenje odluka o rešavanju bezbednosnih problema izazvanih, npr. teškim oblicima kriminala. Srednji nivo (mezo nivo organizacije) transferiše odluke strate-

2 Opširnije u: Bošković, G., Mijalković, S.: Primena kriminalističko-obaveštajne analitike u suzbijanju organizovanog kriminala, Primjena savremenih metoda i sredstava u suzbijanju kriminaliteta, Internacionalna asocijacija kriminalista, Brčko, 2008, str. 102-114.

gijskog nivoa operativnom (delotvornom) nivou, s jedne strane, a izveštaje, predloge, inicijative i druga akta transferiše u pragmatsko-teleološkom (korisno-ciljnom) smislu strategiskom nivou, s druge strane, ujedno obezbeđujući stabilnost sistema u njegovoj vertikalnoj i horizontalnoj ravni. Istom aktivnošću, na *operativnom nivou* se rukovodiocima na mikro planu ukazuje na neophodnost primene konkretnih mera prevencije i suzbijanja teških oblika kriminala.

Procena bezbednosnog stanja ima cilj i da se na osnovu prošlosti i realne ocene sadašnjosti d prognoza kriminalne delatnosti (tzv. *kriminalistička prognoza*) koju treba očekivati, mogućih nosilaca ugrožavanja bezbednosti, potencijalnih žrtava i posledica, čime se daje orijentacija budućem operativnom radu, tj. omogućava uspešno planiranje i usmeravanje prevencije inkriminisanog ponašanja u uslovima neizvesnosti. Pri tome, pod neizvesnošću podrazumeva se velika verovatnoća nastanka iznenađenja, odnosno, neizvesnost obuhvata uslove rada službi u kojima je količina operativnih (korisnih) podataka mala, a složenost problema velika, uz ne postojanje empirijske ili objektivne evidencije o stanjima problema koje je potrebno rešavati u budućnosti (periodu na koji se odnosi procena, odnosno prognoza). S tim u vezi, u zapadnim zemljama postoji trend formiranja tzv. *ekspertskih multidisciplinarnih radnih grupa za praćenje i strategijsku analizu pojedinih formi kriminala* (Simonović, 2004: 22-23).

4. Fenomenološka analiza kriminalističko-obaveštajnih službi u Republici Srbiji

Uvažavajući bezbednosnu praksu i kriminalističke standarde evropskih zemalja, ali i sopstvene bezbednosne potrebe na pragu trećeg milenijuma, Republika Srbija je izvršila izvesne reforme nacionalnog sistema bezbednosti. Između ostalog, oformljeno je i nekoliko kriminalističko-obaveštajnih službi, prema izloženim modelima savremenog kriminalističko-obaveštajnog organizovanja i delovanja. Reč je o Službi za borbu protiv organizovanog kriminala, Službi za borbu protiv visokotehnološkog kriminala, Službi za suzbijanje ratnih zločina, Upravi za sprečavanje pranja novca i Agenciji za borbu protiv korupcije.

Služba za borbu protiv organizovanog kriminala (SBPOK) je organ javne bezbednosti koji deluje u okviru Uprave kriminalističke policije Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srbije. Pri tome, *Uprava kriminalističke policije* prati i procenjuje stanje kriminaliteta na celoj teritoriji Republike Srbije, koordinira rad PPU na suzbijanju kriminaliteta, pruža im neophodnu stručnu pomoć, a po potrebi neposredno učestvuje u rasvetljavanju najtežih i najsloženijih krivičnih dela (Subošić, 2010: 75). Navedena služba osnovana je Zakonom o organizaciji i nadležnosti državnih organa u suzbijanju organizovanog kriminala, korupcije i drugih posebno teških krivičnih dela (*Službeni glasnik RS*, broj 72/2009), čemu

treba dodati i Zakon o izmenama i dopunama Zakona o organizaciji i nadležnosti državnih organa u suzbijanju organizovanog kriminala (*Službeni glasnik RS*, broj 42/2002, 27/2003, 39/2003, 67/2003, 29/2004, 58/2004, 45/2005 i 61/2005). Služba je snabdevena ovlašćenjima i primenjuje pomenute mere koje su tradicionalno svojstvene obaveštajnim službama. Osnivački zakonski propisi dopunjuju i razrađuju Zakonik o krivičnom postupku (*Službeni list SRJ*, broj 70/2001, sa kasnijim izmenama i dopunama), Zakon o javnom tužilaštvu (*Službeni glasnik RS*, broj 116/2008), Zakon o uređenju sudova (*Službeni glasnik RS*, broj 116/2008), Zakon o policiji (*Službeni glasnik RS*, broj 101/2005), Zakon o Bezbednosno-informativnoj agenciji (*Službeni glasnik RS*, broj 42/2002), Zakon o osnovama uređenja službi bezbednosti Republike Srbije (*Službeni glasnik RS*, broj 116/2007), Zakon o Vojnobezbednosnoj agenciji i Vojnoobaveštajnoj agenciji (*Službeni glasnik RS*, broj 88/2009), Carinski zakon (*Službeni glasnik RS*, broj 73/2003, sa kasnijim izmenama i dopunama), Krivični zakonik Republike Srbije (*Službeni glasnik RS*, broj 85/2005), Zakon o maloletnim učiniocima krivičnih dela i krivičnopravnoj zaštiti maloletnih lica (*Službeni glasnik RS*, broj 85/2005), Zakon o programu zaštite učesnika u krivičnom postupku (*Službeni glasnik RS*, broj 85/2005), Zakon o organizaciji i nadležnosti državnih organa za borbu protiv visokotehnološkog kriminala (*Službeni glasnik RS*, broj 61/2005), Zakon o oduzimanju imovine proistekle iz krivičnog dela (*Službeni glasnik RS*, broj 97/2008), Zakon o izvršenju kazne zatvora za krivična dela organizovanog kriminala (*Službeni glasnik RS*, broj 72/2009) i drugi propisi. U nadležnosti Službe je suzbijanje: *krivičnih dela organizovanog kriminala* (vršenje krivičnih dela od strane organizovane kriminalne grupe ili njenih pripadnika. Pod *organizovanom kriminalnom grupom* podrazumeva se grupa od tri ili više lica, koja postoji određeno vreme i deluje sporazumno u cilju vršenja jednog ili više krivičnih dela za koja je propisana kazna zatvora od četiri godine ili teža kazna, radi sticanja, posredno ili neposredno, finansijske ili druge koristi); *krivičnih dela protiv ustavnog uređenja i bezbednosti Republike Srbije* (Ubistvo predstavnika najviših državnih organa, Oružana pobuna i Terorizam); *krivičnih dela protiv službene dužnosti* (Zloupotreba službenog položaja, Trgovina uticajem, Primanje mita i Davanje mita) kada je okrivljeni, odnosno lice kojem se daje mito službeno ili odgovorno lice koje vrši javnu funkciju na osnovu izbora, imenovanja ili postavljenja od strane Narodne skupštine, Vlade, Visokog saveta sudstva ili Državnog veća tužilaca; *krivičnog dela Zloupotreba službenog položaja*, kada vrednost pribavljene imovinske koristi prelazi iznos od dvesta miliona dinara; *krivičnih dela Međunarodni terorizam i Finansiranje terorizma*; *krivičnog dela Pranje novca*, ako imovina koja je predmet pranja novca potiče iz prethodno navedenih krivičnih dela (izuzev *krivičnih dela protiv ustavnog uređenja i bezbednosti Republike Srbije*) i *krivičnih dela protiv državnih organa* (pojedinih oblika Sprečavanja službenog lica u vršenju službene radnje i Napada na službeno lice u vršenju službene dužnosti) i *krivičnih*

dela protiv pravosuđa (pojedinih oblika krivičnih dela Pomoć učiniocu posle izvršenog krivičnog dela, Davanje lažnog iskaza, Sprečavanje i ometanje dokazivanja, Ometanje pravde, Povreda tajnosti postupka i Bekstvo i omogućavanje bekstva lica lišenog slobode), ako su izvršena u vezi sa svim prethodno navedenim krivičnim delima.

U obezbeđenju relevantnih dokaza, Služba neposredno saraduje i postupa po instrukcijama Tužilaštva za organizovani kriminal. Naime, na zahtev Službe ili tužioca za organizovani kriminal, svi državni organi i organizacije imaju obavezu da: bez odlaganja omoguće upotrebu svih tehničkih sredstava kojima raspolažu; obezbede blagovremeno odazivanje svakog svog pripadnika, odnosno zaposlenog, uključujući i starešine organa i organizacija, radi davanja obaveštenja i saslušanja u svojstvu osumnjičenog ili svedoka, i bez odlaganja predaju službi svaki pismeni ili drugi dokaz koji poseduju, ili na drugi upodobljeni način saopšte informacije koje mogu da pomognu u rasvetljavanju krivičnih dela organizovanog kriminala. Služba saraduje sa ostalim organizacionim jedinicama MUP-a, sa Bezbednosno-informativnom agencijom, Vojnobezbednosnom agencijom i drugim službama u zemlji u čijoj je nadležnosti otkrivanje, praćenje, dokumentovanje, sprečavanje, suzbijanje i presecanje delatnosti organizovanog i drugog teškog kriminala.

Zakonikom o krivičnom postupku predviđaju se mere za otkrivanje i dokazivanje krivičnih dela organizovanog kriminala, korupcije i drugih posebno teških krivičnih dela koje može da preuzima Služba za borbu protiv organizovanog kriminala: nadzor i snimanje telefonskih i drugih razgovora ili komunikacija, pružanje simulovanih poslovnih usluga i sklapanje simulovanih pravnih poslova, kontrolisana isporuka, automatsko računarsko pretraživanje ličnih i drugih podataka, prikriveni islednik i svedok saradnik. Poslednje dve mere mogu da se primenjuju isključivo u suzbijanju organizovanog kriminala.

U okviru Službe, pored *operativnog sastava* koji se bavi klasičnim obaveštajnim i kriminalističko-represivnim radom, postoje i strukture koje su specijalizovane za *poslove obaveštajne analitike*, za *sprovođenje mera tajnog* (neposrednog, optičkog, video i komunikacijskog, statičkog i pokretnog) *nadzora*, za *ostvarivanje međunarodne saradnje*, za *suzbijanje pojedinih vidova organizovanog kriminala* (npr. trgovine ljudima i krijumčarenja migranata, automafije, privredno-finansijskog kriminala, narkokriminala itd.) i slično. Služba tesno saraduje sa *Jedinicom za finansijske istrage MUP RS*, *Jedinicom za zaštitu MUP RS* koja realizuje Program zaštite učesnika u krivičnom postupku (Jedinica za zaštitu obezbeđuje zaštićenoj osobi potrebnu ekonomsku, psihološku, socijalnu i pravnu pomoć). Pri tome, svi državni organi (npr. ministarstvo nadležno za pravdu), organizacije i službe dužne su da pruže pomoć Jedinici za zaštitu i da na njen zahtev izvrše radnje iz sopstvene nadležnosti koje su potrebne za sprovođenje Programa zaštite (Subošić, 2010: 77)), sa tzv. *tužilaštvom i sudom za organizovani kriminal*,

sa *Direkcijom Ministarstva pravde za upravljanje oduzetom imovinom* koja je proistekla iz krivičnih dela, sa *Posebnom pritvorskom jedinicom* i *Posebnim odeljenjem za izdržavanje kazne zatvora za krivična dela organizovanog kriminala* (sa *specijalnim zatvorskim bolnicama*) itd.

Slične zadatke i ovlašćenja sprovode i primenjuju i dve obaveštajne službe kada su angažovane na poslovima suzbijanja organizovanog kriminala (*Bezbednosno-informativna agencija – BIA* i *Vojnobezbednosna agencija – VBA*). Proširivanje nadležnosti klasičnih obaveštajnih službi u smislu suzbijanja kriminala koji nije politički nije nepoznata praksa, pa je moguće i da je konkretna obaveštajna služba specijalizovana isključivo za suzbijanje organizovanog kriminala, odnosno pojedinih njegovih vidova (npr. američka *Administracija za suzbijanje narkotika – DEA*, *Nacionalna obaveštajna jedinica za suzbijanje droga Velike Britanije – NDIU* itd.).

Služba za borbu protiv visokotehnološkog kriminala – (SBPVTK) je specijalizovana služba Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srbije. Osnovana je *Zakonom o organizaciji i nadležnosti državnih organa za borbu protiv visokotehnološkog kriminala* (Službeni glasnik RS, broj 61/2005, sa kasnijim izmenama i dopunama). U svom radu, Služba tesno saraduje sa Posebnim tužiocem za visokotehnološki kriminal.

U nadležnosti ove Službe je suzbijanje krivičnih dela kod kojih se kao objekat ili sredstvo izvršenja zločina pojavljuju računari, računarske mreže, računarski podaci, kao i njihovi proizvodi u materijalnom ili elektronskom obliku (računarski programi i autorska dela). To su: krivična dela protiv bezbednosti računarskih podataka određena Krivičnim zakonikom; krivična dela protiv intelektualne svojine, imovine, privrede i pravnog saobraćaja, kod kojih se kao objekat ili sredstvo izvršenja krivičnih dela javljaju računari, računarski sistemi, računarske mreže i računarski podaci, kao i njihovi proizvodi u materijalnom ili elektronskom obliku (Ako broj primeraka autorskih dela prelazi 2000 ili nastala materijalna šteta prelazi iznos od milion dinara) i krivična dela protiv sloboda i prava čoveka i građanina, polne slobode, javnog reda i mira i ustavnog uređenja i bezbednosti Republike Srbije, koja se zbog pomenutih načina izvršenja ili upotrebljenih sredstava mogu smatrati krivičnim delima visokotehnološkog kriminala.

Služba za suzbijanje ratnih zločina osnovana je u okviru Ministarstva unutrašnjih poslova, *Zakonom o organizaciji i nadležnosti državnih organa u postupku protiv učinilaca ratnih zločina* (Službeni glasnik RS, br. 67/2003, sa kasnijim izmenama i dopunama). Nadležna je da otkriva, rasvetljava i dokazuje krivična dela protiv čovečnosti i drugih dobara zaštićenih međunarodnim pravom, teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava, kao i sve inkriminisane vidove pomoći učiniocu posle izvršenog nekog krivičnog dela iz prethodno navede grupe krivičnih dela. Ova Služba je snabdevena istim ovlašćenjima kao i Služba za borbu protiv organizovanog kriminala. Njeni pripadnici otkrivaju pomenuta krivična dela i pos-

tupaju po zahtevima Tužioca za ratne zločine. Po potrebi, svedoče pred sudovima za ratne zločine.

Nacionalni sistem za suzbijanje ratnih zločina u Srbiji, pored specijalizovane službe, tužilaštva i suda, u svom sastavu ima i *specijalizovanu pritvorsku jedinicu* za osumnjičene za ratne zločine i *specijalizovanu zatvorsku jedinicu* u kojima osuđeni ratni zločinci izdržavaju zatvorske kazne. Služba za suzbijanje ratnih zločina dužna je i da saraduje sa *Međunarodnim krivičnim sudom (tribunalom) za bivšu Jugoslaviju – MKTJ*, što je regulisano i *Zakonom o saradnji sa Međunarodnim krivičnim sudom (Službeni glasnik RS, broj 72/2009)*.

Uprava za sprečavanje pranja novca je specijalizovana finansijsko-obaveštajna služba u čijoj je nadležnosti suzbijanje finansijskog kriminala, odnosno pranja novca. Reč o resorskoj obaveštajnoj službi koja funkcioniše u okviru ministarstva nadležnog za poslove finansija, nezavisno od nacionalnog bezbednosno-obaveštajnog sistema. Osnovana je posebnim *Zakonom o sprečavanju pranja novca* i nadležna je da njegovim doslednim i efikasnim sprovođenjem štiti integritet finansijskog sistema Srbije (*Službeni glasnik RS, broj 107/2005* i zvanični sajt Uprave: www.mfin.sr.gov.yu/src/119/ i www.apml.org.rs/index.php?lang=rs).

Pripadnici Uprave su ovlašćeni da, između ostalog: prikupljaju, obrađuju, analiziraju i čuvaju obaveštajne podatke i informacije o legalnim i ilegalnim finansijskim transakcijama fizičkih i pravnih lica koje su dobili od obveznika i državnih organa; da samostalno sprovode ili da učestvuju u otkrivanju, rasvetljavanju, dokumentovanju i dokazivanju nezakonitih radnji u sferi finansijskog poslovanja i finansijskih transakcija, naročito onih koje se odnose na organizovani kriminal i finansiranje terorizma; da u tome saraduju da drugim državnim organima, stranim službama i međunarodnim organizacijama itd. Ova Služba je članica *Manivola (MoneyVAL)*, jednog od komiteta Saveta Evrope koji okuplja stručnjake za sprečavanje pranja novca, kao i Međunarodnog udruženja finansijskih obaveštajnih službi – *Egmont grupa (Egmont Group)*.

Najzad, *Agencija za borbu protiv korupcije (AZBPK)* je u Republici Srbiji najmlađa služba bezbednosti. Ona je osnovana *Zakonom o agenciji za borbu protiv korupcije (Službeni glasnik RS, broj 97/2008.)*. Reč je o samostalnom i nezavisnom državnom organu koji funkcioniše u okviru ministarstva nadležnog za poslove finansija, a za svoj rad je odgovorna Narodnoj skupštini.

Agencija je nadležna da nadgleda sprovođenje nacionalnih zakonskih i stratejskih dokumenata iz oblasti suprotstavljanja korupciji, da rešava o sukobu interesa, da pokreće postupak i da izriče mere zbog povrede pomenutih zakonskih propisa (npr. mera upozorenja funkcioneru i mera javnog objavljivanja preporuke za njegovo razrešenje), da prikuplja, analizira i čuva podatke o imovini i prihodima javnih funkcionera, postupa po predstavkama pravnih i fizičkih lica, organizuje istraživanja, prati i analizira statističke i druge podatke o stanju korupcije itd. Osim

ovih, tzv. *informativnih ovlašćenja* (prikupljanja i obrade informacija), služba nema egzekutivna (tzv. policijska) ovlašćenja. Zbog toga se u svom radu nužno oslanja na policijske organe i ostale službe bezbednosti.

5. Zaključak

Uvažavajući aktuelne bezbednosne potrebe, kao i domete inostrane „dobre prakse“ u razvoju nacionalnih sistema bezbednosti, u Republici Srbiji su na pragu trećeg milenijuma oformljeni subjekti bezbednosti koji su specijalizovani za suzbijanje pojedinih teških oblika kriminala. To su izvesne kriminalističko-obaveštajne službe, organizovane kao organi javne bezbednosti, koji u svom radu primenjuju pojedine metode tradicionalnih obaveštajnih službi.

U Srbiji je osnovano pet službi kriminalističko-obaveštajnog karaktera. Reč je o Službi za suzbijanje organizovanog kriminala, Službi za suzbijanje ratnih zločina, Službi za suzbijanje visokotehnološkog kriminala, Upravi za sprečavanje pranja novca (finansijskoj obaveštajnoj službi) i Agenciji za borbu protiv korupcije. Prve dve službe u svom radu primenjuju tradicionalne i savremene metode obaveštajnih i bezbednosnih službi. Treća primenjuje tradicionalna policijska ovlašćenja, dok se poslednje dve službe pretežno bave prikupljanjem informacija i podataka. Osim toga, ukoliko se za to bude ukazala potreba, verovatno će se formirati još neka kriminalističko-obaveštajna služba (npr. protivteroristička obaveštajna služba).

Iako je reč o „mladim službama“, one su već dale zapažene rezultate. Prostor za unapređenje njihovog rada na nivou nacionalnog sistema bezbednosti Republike Srbije svakako je konceptualizacija kriminalističko-obaveštajnog sistema. To bi moglo da se učini povezivanjem svih službi u izvesnu „obaveštajnu mrežu“, uz formiranje novog upravljačko-koordinacionog tela u okviru kojeg bi se oformile zajedničke evidencije i baze podataka. Novi vid saradnje omogućio bi bržu razmenu podataka i pružanje neophodne međusobne asistencije, bez složenijih administrativnih formalnosti.

Kao model za takvu vrstu organizovanja mogao bi da posluži bezbednosno-obaveštajni sistem Republike Srbije, odnosno Savet za nacionalnu bezbednost kao upravljačko i Biro za koordinaciju rada službi bezbednosti kao koordinirajuće telo. Ova ideja bi, svakako, morala da bude podržana posebnim zakonom o nacionalnom kriminalističko-obaveštajnom sistemu.

6. Literatura

- Bejatović, S. (2005), Krivičnoprocesna pitanja novih metoda otkrivanja i istrage krivičnih dela organizovanog kriminaliteta, *Organizovani kriminalitet – stanje i mere zaštite*, Beograd, Policijska akademija.

- Grupa autora, (2004), *Izvori, tehnike i tehnologije prikupljanja informacija za potrebe korisnika obaveštajnih podataka*, Beograd, Obrazovno-istraživački centar Bezbednosno-informativne agencije.
- *Zakon o agenciji za borbu protiv korupcije*, (2008). Beograd, Službeni glasnik RS, broj 97/2008.
- *Zakon o Bezbednosno-informativnoj agenciji*, (2002). Beograd, Službeni glasnik RS, broj 42/2002.
- *Zakon o Vojnobezbednosnoj agenciji i Vojnoobaveštajnoj agenciji*, (2009). Beograd, *Službeni glasnik RS*, broj 88/2009.
- *Zakon o izvršenju kazne zatvora za krivična dela organizovanog kriminala*, (2009). Beograd, Službeni glasnik RS, broj 72/2009.
- *Zakon o izmenama i dopunama Zakona o organizaciji i nadležnosti državnih organa u suzbijanju organizovanog kriminala*, (2002, 2003, 2004, 2005). Beograd, Službeni glasnik RS, broj 42/2002, 27/2003, 39/2003, 67/2003, 29/2004, 58/2004, 45/2005 i 61/2005.
- *Zakon o javnom tužilaštvu*, (2008). Beograd, *Službeni glasnik RS*, broj 116/2008.
- *Zakonik o krivičnom postupku*, (2001). Beograd, Službeni list SRJ, broj 70/2001, sa kasnijim izmenama i dopunama,
- *Zakon o maloletnim učinocima krivičnih dela i krivičnopravnoj zaštiti maloletnih lica*, (2005). Beograd, Službeni glasnik RS, broj 85/2005.
- *Zakon o oduzimanju imovine proistekle iz krivičnog dela*, (2008), Beograd, Službeni glasnik RS, broj 97/2008.
- *Zakon o organizaciji i nadležnosti državnih organa za borbu protiv visokotehnološkog kriminala*, (2005), Beograd, Službeni glasnik RS, broj 61/2005, sa kasnijim izmenama i dopunama.
- *Zakon o organizaciji i nadležnosti državnih organa u suzbijanju organizovanog kriminala, korupcije i drugih posebno teških krivičnih dela*, (2009), Beograd, Službeni glasnik RS, broj 72/2009.
- *Zakon o organizaciji i nadležnosti državnih organa u postupku protiv učinilaca ratnih zločina*, (2003), Beograd, Službeni glasnik RS, br. 67/2003, sa kasnijim izmenama i dopunama.
- *Zakon o osnovama uređenja službi bezbednosti Republike Srbije*, (2007), Beograd, Službeni glasnik RS, broj 116/2007.
- *Zakon o policiji*, (2005), Beograd, Službeni glasnik RS, broj 101/2005.
- *Zakon o potvrđivanju Rimskog statuta Međunarodnog krivičnog suda*, (2001), Beograd, Službeni list SRJ – Međunarodni ugovori, broj 5/2001.
- *Zakon o programu zaštite učesnika u krivičnom postupku*, (2005), Beograd, Službeni glasnik RS, broj 85/2005.
- *Zakon o uređenju sudova*, (2008), Beograd, Službeni glasnik RS, broj 116/2008.

- *Krivični zakonik Republike Srbije*, (2005), Beograd, *Službeni glasnik RS*, broj 85/2005.
- Marinković, D., Mijalković, S. (2010). Specijalni istražni metodi u krivičnim postupcima zemalja „druge Jugoslavije“ – komparativna analiza, *Law of the Countries in the Region*, ed. prof. Vladimir čolović, Ph. D, 391-411. Belgrade, Institute of Comparative Law.
- Mijalković, S., (2009). *Nacionalna bezbednost*, Beograd, Kriminalističko-policijska akademija.
- Mijalković, S., (2009), *Suprotstavljanje trgovini ljudima i krijumčarenju migranata – mogućnosti unapređenja bezbednosno-kriminalističke prakse nacionalnog sistema bezbednosti*, Beograd, Službeni glasnik i Institut za uporedno pravo.
- Mijalković, S., Bošković, G., (2009), Obaveštajne informacije i indicije od značaja za suzbijanje krađa motornih vozila, *Nauka – bezbednost – policija* 14(3): 1-11.
- Mijalković, S., Milošević, M., (2011), Obavještajno-bezbjednosna djelatnost i službe, Banja Luka, Visoka škola unutrašnjih poslova.
- Mijalkovski, M., (2009), *Obaveštajne i bezbednosne službe*, Beograd, Fakultet bezbednosti Univerziteta u Beogradu i Službeni glasnik.
- Milošević, M., (2001), *Sistem državne bezbednosti*, Beograd, Policijska akademija.
- Simonović, B., (2004), *Kriminalistika*, Kragujevac, Institut za pravne i društvene nauke Pravnog fakulteta u Kragujevcu.
- Subošić, D., (2010), *Organizacija i poslovi policije*, Beograd, Kriminalističko-policijska akademija.
- *Carinski zakon*, (2003), Beograd, *Službeni glasnik RS*, broj 73/2003, sa kasnijim izmenama i dopunama.
www.un.org/ictu.bhs/frames/faq.htm.
www.mfin.sr.gov.yu/src/119/ i www.apml.org.rs/index.php?lang=rs.

Saša Mijalković, Ph D, Academy of Criminalistic and Police Studies, Belgrade
Goran Amidžić, Ma, Advanced School of Internal Affairs, Banja Luka
Dane Subošić, Ph D, Academy of Criminalistic and Police Studies, Belgrade

MODERN CRIMINAL-INTELLIGENCE SERVICE IN THE REPUBLIC OF
SERBIA - THE CRIMINAL LAW AND SECURITY ASPECTS

The engagement of the police in preventing and suppressing serious forms of crime in the Republic of Serbia gradually became inadequate due to "internationalization and modernization" of modern criminals. In addition, it is noticed that intelligence and security services, among other tasks, are assigned to suppress especially serious forms of crime. This very trend is notable in the reform of the national security system in the Republic of Serbia, where the following operate: the National Agency for Combating Organized Crime, National Agency for Combating High Tech Crime, National Agency for Combating War Crime, National Anti - Money Laundering Committee and the National Anti - Corruption Agency.

Key words: *serious forms of crime, intelligence activity, security service, criminal intelligence service, national security*